

توسعه هندبال تیمی به عنوان یک ورزش قهرمانی از دیدگاه ورزشکاران و مربیان دانشگاهی مرد

علی محمد امیرتاش^۱ *

* دانشیار دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تربیت معلم تهران

تاریخ دریافت مقاله: ۸۶/۱ تاریخ پذیرش مقاله: ۸۶/۸

چکیده

هدف تحقیق حاضر یافتن عوامل موثر در رشد و توسعه هندبال تیمی در دانشگاههای جمهوری اسلامی ایران بود. بدین منظور از دو پرسشنامه محقق ساخته، به سبک لیکرت، که با نظر متخصصین اعتباریابی گردید، استفاده به عمل آمد و اطلاعات لازم از ۱۴۵ مربی سرپرست و ورزشکار شرکت کننده در لیگ دسته یک هندبال قهرمانی دانشگاهها سال ۱۳۸۳ تهران جمع آوری گردید. نتایج آماری انسانی دادند ۶۹ درصد مربیان دارای تحصیلات پائین تر از ورزشکاران بودند و ۷۲ درصد آنها یا کارت مربیگری نداشتند و یا مربی درجه ۳ بودند و هشتاد و نه درصد آنها به صورت قرارداد کوتاه مدت تا پایان مسابقات در خدمت دانشگاه بودند. آزمونهای t در گروههای مستقل، در سطح معنی داری ۰/۰۵ نشان دادند که بین ورزشکار با مربی / سرپرست روی عدم صلاحیت فنی مربیان، کمبود انگیزه و علاقمندی دانشجویان به هندبال، ناکافی بودن بودجه و سرمایه گذاری دانشگاه برای هندبال، نامناسب بودن برنامه ریزی و زمان بندی برای تمرین و مسابقات اتفاق نظر وجود دارد. از سوی دیگر نظر جامعه های شرکت کننده در تحقیق روی کفایت امکانات و تاسیسات و سرمایه گذاری دانشگاه برای کسب مقام در سطح معنی داری ۰/۰۵ متفاوت بوده است. دلایل اصلی عدم پیشرفت هندبال در دانشگاهها را ورزشکاران غیر موثر بودن فعالیت های تبلیغاتی و معرفی هندبال در بین دانشجویان (۲۰٪) و پائین بودن اولویت هندبال بین فعالیت های ورزشی دانشگاه (۲۲٪) دانسته اند. از نظر مربی / سرپرست این دلایل به ترتیب کمبود اطلاعات فنی مربیان درباره هندبال (۳۶٪) و ناکافی بودن بودجه (۲۳٪) بوده است. به منظور بهبود وضعیت عمومی هندبال در موسسات آموزش عالی، شرکت کنندگان در تحقیق برگزاری بیشتر مسابقات درون و بیرون دانشگاهی، بهبود امکانات، استفاده از مربیان بهتر، افزایش بودجه برای هندبال و عوامل انگیزشی اثر بخش بیشتر را لازم دانسته اند.

واژه های کلیدی: هندبال قهرمانی، موسسات آموزش عالی، بازیکنان هندبال دانشجو، ورزشکاران دانشجو.

مقدمه

واقعیت این است که تربیت جسمانی و فکری پایدار انسان در سنین تربیت پذیری او پایه گذاری می‌شوند و تدریجاً تقویت می‌گردند (۹). دوران مدرسه از مراحل بسیار مهم در این چرخه تربیت است (۱۳ و ۱۵). نظامهای متمرکز آموزش و پرورش در کشورهای پرجمعیت پرداختن به همه امور تربیت اطفال و نوجوانان را از نظر وسایل و امکانات وسیعی که این امر حیاتی نیاز دارد با مشکلات عدیده مواجه می‌سازد. تربیت بدنی انسانهای درحال رشد، به نسبت این مشکلات، دچار نقصان می‌شود و دامنه آن به دانشگاه‌ها و سایر مراکزی که با نیروی انسانی جوان سر و کار دارند و طبیعتاً ورزش بخشی از کار آنها را تشکیل می‌دهد مانند ارتش، وزارت کار و امور اجتماعی، سازمان تربیت بدنی، فدراسیون‌های ورزشی و باشگاه‌های ورزشی توسعه و تعمیم پیدا می‌کند (۳ و ۵).

ورزش قهرمانی کشور به طور اعم و ورزش قهرمانی دانشگاهی به گونه ویژه وارث چنین شرایطی میشود و از تبعات آن صدمه‌های زیاد می‌بیند. دانشگاه‌ها، با توجه به جایگاه ویژه‌ای که در جامعه دارند، و به تبع آن از امکانات ویژه‌ای برخوردارند، نقش بسیار سازنده‌ای را در رشد و توسعه ورزش قهرمانی بر عهده دارند که نمونه‌های آن در کشورهای پیشرفته فراوان به چشم می‌خورد. در کشور ما نیز از سالیان بسیار قبل اداره کل تربیت بدنی در وزارتخانه متولی تحصیلات تکمیلی و عالی کشور عهده‌دار سامان دهی ورزش قهرمانی برای دانشجویان مرد و زن (۱) در دانشگاه‌های کشور بوده است که میزان موفقیت آن، به دلایل مختلف که جایگاه کم اهمیت آن در رتبه‌بندی اولویت‌ها نقش قابل توجه در آن داشته است، با زیر و بم زیاد رو به رو بوده است (۲ و ۵). با توسعه نگرش‌های مثبت در این رابطه و احساس نیاز، در سال‌های اخیر، توجه بیشتری نسبت به ورزش قهرمانی در دانشگاه پیدا شده است که توسعه تشکیلاتی اداره کل تربیت بدنی در وزارت علوم تحقیقات و فناوری، شرکت ورزشکاران و تیم‌های بیشتر دانشگاهی در رویدادهای ورزشی برون مرزی، و اخیراً تاسیس فدراسیون ورزش‌های دانشگاهی نشانه‌هایی از این توجه روز افزون است.

ورزش هندبال که در سال ۱۳۴۴ توسط نگارنده، به عنوان یک درس جدید در برنامه‌های آموزش دبیر تربیت بدنی در دانشسرای عالی وقت، به جامعه ورزشی کشور معرفی گردید، تاریخچه نسبتاً کوتاهی دارد و اگر تاریخ تاسیس فدراسیون ملی این ورزش را ده سال بعد، در هفتم دیماه سال ۱۳۵۴، در نظر بگیریم بیش از حدود ۳۴ سال از عمر رسمی آن در سطح ملی نمی‌گذرد (۶).

با وجود این که پایه‌های اصلی این ورزش توسط نگارنده در سال ۱۳۴۷ در آموزش و پرورش گذارده شد و اولین دوره مسابقات قهرمانی کشور آموزشگاهها با استفاده از معلمین تربیت بدنی کشور در کلاسهای مربی‌گری و داوری آماده شده بودند در تهران توسط انجمن هندبال آموزشگاههای کشور در تابستان ۱۳۴۷ برگزار گردید (۴) رشد و توسعه این ورزش، همانند سایر فعالیتهای ورزشی و تربیت بدنی، در این اورگان با کندی همراه بوده است. با این تربیت، ورزشکاران برجسته هندبال تیمی از آموزش و پرورش به دانشگاه‌ها و فدراسیونها و باشگاه‌های ورزشی راه پیدا نمی‌کنند، و این یکی از سدهای جدی در راه رشد و

توسعه ورزش قهرمانی هندبال در دانشگاه‌های کشور به حساب می‌آید (۷). مسایل دیگری که رشد و توسعه هندبال قهرمانی در دانشگاه‌های کشور با آنها روبرو است کمبود نیروهای متخصص، و به تبع آن، فعالیت‌های پژوهشی و تولید دانش نو توسط تامین منابع علمی و آموزشی در این رابطه است.

در مقوله کمبود مربیان و معلمان متخصص، قابل ذکر است که تیم‌های شرکت کننده در المپیادهای دانشجویی و یا قهرمانی دانشگاه‌های کشور از سال ۱۳۶۷ که قهرمانی کشور و چند سال بعد که برگزاری المپیادهای ورزشی دانشجویان آغاز گردید (۱۳۷۲) تاکنون هیچگاه بیشتر از حدود حداکثر بیست دانشگاه از حدود بیش از دویست مرکز آموزش عالی شرکت نکرده‌اند (۲۳، ۴). بگذریم اکثریت مربیان همین تیم‌ها هم یا از خارج دانشگاه‌ها برای آماده سازی تیم دعوت شده‌اند و یا فاقد کارت رسمی و تخصص واقعی مربی‌گری هندبال بوده‌اند (۷، ص. ۵۹-۵۴). امروزه نیز این وضعیت کم و بیش مانند سابق است و این در حالی است که تعداد مراکز آموزش عالی و تعداد دانشجو به گونه‌ای چشمگیر افزایش داشته است.

در سطح کشور نیز اوضاع بهتر از این نمی‌باشد. تعداد مربیان واجد شرط بیشتر از تعداد انگشتان دست نیست و بقیه نیز تخصص لازم را برای آماده‌سازی تیم‌ها ندارند. به بیانی دیگر، حداکثر تعداد تیم‌هایی که در مسابقات جوانان شهرها که برگزار کننده آن فدراسیون هندبال کشور می‌باشد حدود هفتاد تیم بوده است. مربیان این تیم‌ها نیز اکثراً فاقد کارت رسمی مربی‌گری و معمولاً یکی از بازیکنان ارشد تیم بوده‌اند. البته، حضور مربیان خارجی برای تیم‌های ملی را می‌توان یکی از دلایل کاهش انگیزه مربیان داخلی برای تلاش بیشتر دانست. تردیدی نیست که این عوامل در مجموع کل خانواده هندبال را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

در مقوله منابع نیز رقابت چندانی برای خلق اثرات جدید وجود ندارد. مقامات مربوطه آن را تشویق نمی‌کنند و اساتید دانشگاه نیز نسبت به آن کم توجه هستند. درس هندبال در قالب دو واحد در دوره کارشناسی تربیت دبیر تربیت بدنی وجود دارد که در اکثر دانشکده‌ها و گروه‌های آموزشی تربیت بدنی استاد متخصص برای این درس بسیار کمیاب است. در نتیجه، پژوهش در هندبال تیمی خیلی به ندرت انجام می‌شود و کتاب درباره آن نوشته نمی‌شود. وضعیت هندبال بانوان کشور بهتر از این نیست و متأسفانه اکثر منابع مکتوب فعلی را می‌توان کم و بیش محدود به نوشته‌های نگارنده از سال ۱۳۴۷ تاکنون و چند مورد دیگر دانست. مهمترین این منابع به شرح زیرند: کتاب هندبال ۱ (امیرتاش، ۱۳۸۶) چاپ هشتم که برای دبیرستانهای تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش نوشته شده است، هندبال تیمی (۴، در دو جلد ۱۳۸۶) چاپ چهارم که توسط موسسه انتشاراتی سمت به چاپ رسیده است، استعدادیابی در هندبال تیمی (۶) که به صورت یک کار پژوهشی توسط پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی به چاپ رسیده است، یک مورد تحقیق توسط کهندل در رابطه با مقایسه میزان خشونت در ورزشها، منجمله هندبال تیمی، (۱۴) که توسط دانشگاه آزاد اسلامی به چاپ رسیده است، دو مورد تحقیق چاپ نشده درباره صدمات و آسیب‌های ورزشی در هندبال تیمی توسط علی ثراد و نصیری در دهه ۱۳۷۰ و چند پایان نامه کارشناسی ارشد توسط بیاتانی (۸) درباره مبانی بیومکانیکی و فیزیکی بازیکنان هندبال، سلیمی (۱۱) درباره ویژگی‌های پیکر شناسی بازیکنان پست‌های مختلف بازی زنان، جهان پناه (۱۰) درباره ویژگی‌های پیکر شناسی بازیکنان هندبال آموزشی، شاهین (۱۲) در باره ویژگی‌های پیکرشناسی و آمادگی‌های بدنی

قهرمانان تیمی‌های ملی هندبال بزرگسالان و جوانان و مقایسه آنها با یافته‌های پژوهشی نگارنده که در سال ۱۳۷۵ انجام گردیده. در سطح بین‌المللی نیز که طبق اطلاعات شبکه‌های کامپیوتری ۲۰۰۷ بریتانیکا، فدراسیون جهانی هندبال دارای ۱۵۹ عضو رسمی و بیش از ۳۱ میلیون بازیکن می‌باشد تعداد تحقیقات و راهبردهای آموزشی در این رشته پر طرف دار زیاد نیستند و بیشتر به معرفی هندبال پرداخته شده است تا مقالات علمی. تعداد کتاب‌ها نیز محدود و بیشتر به زبان‌های آلمانی و روسی و یک مورد به زبان انگلیسی (۲۴) که زیر نظر فدراسیون جهانی هندبال نوشته شده است که البته هندبال دانشگاهی در بین آنها کمترین تعداد را دارد. مقالاتی هم که در کنفرانس‌های علمی رویدادهای بین‌المللی ورزش دانشجویی مانند یورنیورسیاد، ارائه می‌شوند هندبال را مورد توجه قرار نمی‌دهند. به عنوان مثال، در کنفرانس علمی یورنیورسیاد در دانشگاه ینگنام شهر دگو در کشور کره جنوبی و یا امسال در بانکوک بین حدود ششصد مقاله حتی یک مورد هم به طور مستقیم به هندبال ارتباط نداشته است (۱۷).

چنین فقر ادبیات که گریبانگیر رشته ورزشی هندبال تیمی است لازم می‌آورد تا متخصصین امر برای رشد و توسعه علمی این رشته همت بیشتری به خرج دهند و از آنجا که دانشگاه‌ها بسترهای مناسبی برای دیدگاه‌های علمی است، معلمین و مربیان دانشگاهی هندبال در جهت توسعه اطلاعات خود از یکسو، و شکوفایی علمی این رشته از سوی دیگر، مجدانه اقدام کنند. از نظر این که آسیب شناسی و رسیدن به نقاط قوت، ضعف، تهدیدها و فرصت‌ها در ورزش قهرمانی هندبال در دانشگاه‌ها از طریق بررسی دیدگاه‌های تولید کنندگان (اساتید و مربیان) و مصرف کنندگان (ورزشکاران و قهرمانان) به واقعیت‌ها نزدیکتر است، مقاله حاضر که از یک کار پژوهشی، که روی همین موضوع اجرا شده است، استخراج گردیده نظرات و راه کارهایی را که این منابع دست اول بیان کرده‌اند بررسی و ارائه می‌دهد تا برای دست‌اندرکاران این رشته ورزشی که خود در سطح ملی و بین‌المللی دارای مسابقات قهرمانی متنوع و متعدد برای زنان و مردان می‌باشد (۱۸)، راهنمای روشن و بی‌طرفی گردد. این اطلاعات کمک خواهند کرد تا مسابقات هندبال در المپادهای ورزشی دانشجویان از سطح کیفی بالاتری برخوردار شوند و در نتیجه، از رونق بیشتری برخوردار گردند و با این ترتیب، دانشگاه‌ها نقش فعال‌تری را در توسعه ورزش قهرمانی هندبال در سطح کشور و در عرصه‌های بین‌المللی پیدا کنند. البته، این ضرورتی است که صرفه جویی‌های مادی و معنوی زیادی در پی خواهد داشت.

روش شناسی

برای دسترسی به اهداف ویژه تحقیق حاضر که عمدتاً به توصیف وضعیت ورزش هندبال تیمی در دانشگاه‌های کشور از نظر امکانات، نیروی انسانی، نگرش، برنامه‌ریزی و مسابقات می‌پردازد و راه حل‌های ارائه شده توسط ورزشکاران و مربیان این رشته را ارائه می‌دهد. از دو نوع پرسشنامه با تعدادی سوالات مشترک که جامعیت و اعتبار آنها با استفاده از نظر متخصصین تامین گردیده استفاده شده است. جامعه تحقیق را ورزشکاران و مربیان و سرپرستان هندبال مرد دانشگاه‌ها تشکیل می‌دادند. نمونه تحقیق نیز عبارت بود از ۲۲ نفر مربی و

سرپرست و ۱۲۳ نفر ورزشکار شرکت کننده در لیگ دسته یک هندبال دانشگاه‌های کشور که در سال ۱۳۸۳ در دانشگاه تربیت مدرس در تهران برگزار گردید.

برای جمع آوری اطلاعات پرسشنامه‌ها در اوقات فراغت تیم‌ها از طریق سرپرستان توزیع و جمع آوری گردید. کلیه ۱۴۵ نفر ورزشکار، مربی و سرپرست پرسشنامه‌ها را تکمیل و عودت دادند. از اطلاعات حاصله از پرسشنامه‌های مربی، سرپرست و ورزشکاران برای توصیف نظرات آنها درباره ورزش هندبال در دانشگاه‌ها، و همچنین، مقایسه نظرات آنها با یکدیگر روی منتخبی از متغیرهای تحقیق استفاده گردید. بدین منظور عمدتاً از روش‌ها آمار پارامتریک و غیر پارامتریک و با استفاده از تکنیک‌های آمار توصیفی، همبستگی و مقایسه میانگین نظرات آزمودنی‌ها روی موارد مختلف استفاده به عمل آمد. توضیح این که سبک سوالات پرسشنامه از نوع پنج گزینه‌ای لیکرت بود و توزیع‌های حاصله دارای شکل طبیعی بودند و ضمناً از آماره‌هایی که پیش فرض آنها وجود تجانس واریانس بود استفاده گردید. ضمناً هر پرسشنامه حاوی چهار سوال بود که پنج مورد از هر کدام برای دریافت پیشنهادات به صورت باز ارائه شده بودند.

نتایج

یافته‌های آماری نشان دادند که صد در صد پرسشنامه‌های توزیع شده عودت گردیدند. شرکت کنندگان عمدتاً دانشجویان رشته تربیت بدنی بودند (۵۹/۵٪) و بقیه نفرات ورزشکار از طیف وسیعی از رشته‌های دانشگاهی که مهندسی و صنایع اکثریت را تشکیل میدادند در مسابقات شرکت کرده بودند و اکثراً در مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل بودند (۸۴/۶٪). در بین شرکت کنندگان ۴٪ در باشگاه‌ها و ۱۳٪ در سطح استان و بالاتر سابقه فعالیت در رشته هندبال داشته‌اند. بقیه نفرات دارای سابقه فعالیت هندبال کم و در سطح آموزشگاه (۳۷٪) و دانشگاه (۵۹٪) بوده‌اند. سابقه قهرمانی شرکت کنندگان ورزشکار نیز ۴۱٪ در سطح آموزشگاه، ۲۲٪ در سطح دانشگاه و فقط ۵/۳٪ در سطح باشگاه و ۱۰/۷٪ در سطح انسان و بالاتر بوده‌اند، و در زمان مسابقات هیچ ورزشکاری در عضویت تیم‌های باشگاهی نبوده است و تنها ۱۵ نفر از ۱۲۳ نفر ورزشکار به سوال مربوط به شرکت در لیگ‌های باشگاهی را پاسخ داده‌اند و درصدهای خیلی پائینی سابقه شرکت در مسابقات هندبال را داشته‌اند که اکثر آنها در مسابقات داخلی آموزشگاهی و دانشگاهی بوده است. ولی ۶۸٪ هدف خود را رسیدن به درجات بالای قهرمانی و عضویت در تیم‌های باشگاهی اعلام داشته‌اند. ضمناً ۲۳٪ ورزشکاران نیز هدف خود را حفظ سلامتی و آمادگی‌های بدنی اعلام داشته‌اند.

یافته‌های آماری درباره مربیان نشان دادند که حدود ۲۰٪ آنها اصولاً با ورزش هندبال ارتباط ندارند، ۲۷/۳٪ آنها خارج از حرفه تربیت بدنی هستند، ۳۰٪ دارای سابقه مربی‌گری دانشگاهی و آموزشگاهی هستند، حدود ۵۵٪ در رشته‌های دیگر به جز هندبال مربی‌گری می‌کنند و حدود ۸۹٪ به صورت پیمانی یا قراردادی با دانشگاه همکاری میکنند که محدود به دوران کوتاه آماده‌سازی تیم و شرکت در مسابقات است.

سرپرستان تیم‌های هندبال و میزان اطلاعات و تجربه آنها در این رشته اثرات بسیار مهمی در وضعیت تیم و پیروزی آن در مسابقات دارد. یافته‌های آماری تحقیق نشان دادند فقط ۵۵/۶٪ سرپرستان تخصص هندبال دارند

و ۲۷/۳٪ آنها اصولاً دارای تحصیلات تربیت بدنی نیستند، ولی ۷۰٪ آنها در استخدام رسمی دانشگاه می باشند و حدود ۸۲٪ در مشاغل تربیت بدنی مشغول به کار هستند. حدود ۶۴٪ از سرپرستان تیم‌های هندبال در کارهای آموزشی و بقیه در مشاغل اداری کار میکنند و تنها حدود ۴۵٪ داری سوابق قهرمانی در سطوح مختلف بوده‌اند.

بخش دیگر از اهداف تحقیق مربوط به توصیف نظر ورزشکاران و مربیان و سرپرستان درباره وضعیت عمومی هندبال در دانشگاه‌ها و پیشنهادات برای بهبود آن بوده است. این نظرات درباره منتخبی از متغیرهای تحقیق با یکدیگر نیز مقایسه شده‌اند. یافتن دلایل عقب ماندگی هندبال در دانشگاه‌ها از نظر شرکت کنندگان در تحقیق در جدول ۱ ارائه شده است. دلایل متعددی که توسط یک سوال باز به دست آمد در ده دسته طبقه بندی گردید که نتایج و اولویت آنها به نسبت به یکدیگر در جدول یاد شده آمده است.

جدول ۱. دلایل عقب ماندگی هندبال در دانشگاه‌ها و رتبه بندی آنها

رتبه	کل	شرکت کننده		دلایل نظر
		ورزشکار	مربی / سرپرست	
۱	۳۲	۲۳	۹	کمبود تبلیغات گسترده
۲	۲۸	۲۶	۲	پائین بودن اولویت هندبال
۳	۲۶	۲۰	۶	کمبود بودجه
۴	۱۷	۱۳	۴	کمبود توجه مسئولین
۵	۱۲	۱۰	۲	توجه ناکافی دانشگاه
۶	۸	۸	-	کمبود استقبال دانشجویان
۷/۵	۷	۶	۱	کمبود تشویق مدیریت
۷/۵	۷	۶	۱	ناکافی بودن محل تمرین
۹	۳	۳	-	کمبود مسابقات
۱۰	۱	۰	۱	کار و مشغله زیاد مربی

دریافته‌های دیگر تحقیق تعداد مسابقات سالیانه هندبال دانشگاه‌ها از دیدگاه ورزشکار و مربی/سرپرست قابل توجه بوده است. به گونه‌ای که در جدول ۲ مشاهده می‌شود اکثریت شرکت کنندگان فقط یک مسابقه در سال تعیین کرده‌اند.

جدول ۲. تعداد مسابقات هندبال دانشگاه‌ها در سال

کل	شرکت کننده		نظر تعداد دفعات
	ورزشکار	مربی / سرپرست	
۷۷	۶۳	۱۴	یک
۲۰	۱۷	۳	دو
۸	۸	۰	سه
۹	۶	۳	چهار یا بیشتر

در مقایسه نظرات ورزشکار با مربی/سرپرست روی منتخبی از متغیرهای تحقیق این نتیجه حاصل گردید که دو گروه شرکت کننده روی توانایی فنی مربیان، انگیزش مربیان، سطح تیم‌های هندبال، علاقمندی دانشجویان، مقدار بودجه هندبال، میزان توجه به برگزاری دوره‌های آمادگی، برنامه‌ریزی برای مسابقات، زمان بندی صحیح

برنامه مسابقات، میزان امکانات، استمرار مسابقات و میزان سرمایه‌گذاری دانشگاه برای هندبال در جهت نامناسب بودن آنها اتفاق نظر داشته‌اند به نحوی که مقدار P حاصله برای هر کدام اکثراً بالای ۵۰٪ بوده است.

اختلاف نظرهای مشاهده شده بین دو گروه روی مقایسه زمین و تاسیسات هندبال با سایر رشته‌ها (P= .۱)، امکانات و ملزومات تمرینی (P= .۱)، مقایسه میزان سرمایه‌گذاری دانشگاه برای موفقیت تیم در مسابقات مختلف برای قهرمانی و کسب مدال (P= .۱) بوده است. ورزشکار و مربی/سرپرست در بخش دیگر تحقیق نظراتی را درباره رشد و توسعه هندبال در دانشگاهها ارائه داده‌اند که مجموعه نظرات آنها در طبقات متجانس دسته‌بندی شده‌اند. اولویت‌های این عوامل از نظر دو گروه شرکت کننده روی سه حیطه اصلی زیر تنظیم و ارائه می‌شوند:

۱. عوامل مهم در توسعه ورزش هندبال در دانشگاهها
  ۲. عوامل مهم در بهبود مسابقات قهرمانی هندبال دانشگاهها
  ۳. عوامل مهم در بهبود مسابقات هندبال در المپیک‌های ورزشی دانشجویان
- جدول ۳، سه عامل اصلی در رشد و توسعه ورزش هندبال در دانشگاهها را از نظر ورزشکار و مربی / سرپرست برحسب اولویت ارائه می‌دهد.

جدول ۳. اولویت عوامل مهم در رشد و توسعه ورزش هندبال در دانشگاهها

اولویت	ورزشکار	اولویت	مربی / سرپرست	نظر	عامل
-	-	۱	۱۵/۴	ایجاد زمین ویژه	
۲	۱۰/۶	۲/۵	۱۱/۵	فراهم آوردن امکانات	
۳	۴/۱	۲/۵	۱۱/۵	برگزاری مسابقات بین دانشگاهی	
۱	۱۲/۲	-	-	تخصیص بودجه بیشتر	

اولویت‌بندی عوامل مهم در رابطه با بهبود وضعیت مسابقات قهرمانی کشور دانشگاهها در رشته هندبال از نظر ورزشکار و مربی/سرپرست در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. اولویت عوامل مهم در بهبود مسابقات هندبال قهرمانی کشور دانشگاهها

اولویت	ورزشکار	اولویت	مربی / سرپرست	نظر	عامل
-	-	۱	۱۵/۴	برگزاری لیگ های کشوری	
۳	۴/۱	۲/۵	۱۱/۵	برگزاری مسابقات بین دانشگاهی	
-	-	۲/۵	۱۱/۵	تنظیم برنامه ثابت در تقویم سالیانه	
۱	۵/۲	-	-	بهبود کادر فنی	
۲	۴/۹	-	-	ایجاد انگیزه	

اولویت‌بندی عوامل مهم در بهبود وضعیت مسابقات هندبال در المپیادهای ورزشی دانشجویان از دیدگاه ورزشکار و مربی/سرپرست در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. اولویت عوامل مهم در بهبود مسابقات هندبال در المپیاد های ورزشی دانشجویان

اولویت	ورزشکار	اولویت	مربی / سرپرست	نظر عامل
-	-	۱	۱۱/۵	افزایش سهمیه شرکت
-	-	۲/۵	۷/۷	اختصاص بودجه بیشتر
-	-	۲/۵	۷/۷	استفاده از مربیان واجد شرط
۱	۲/۴	-	-	فراهم آوردن امکانات کافی
۲/۵	۰/۸	-	-	توزیع میزبانی بین استانها
۲/۵	۰/۸	-	-	برگزاری لیگ کشوری

بحث و نتیجه گیری

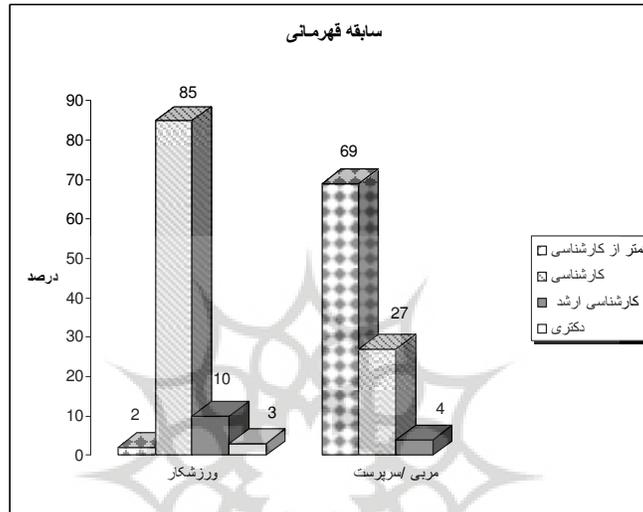
اطلاعات توصیفی اولیه نشان دادند که اکثریت قریب به اتفاق ورزشکاران و مربیان شرکت کننده در تحقیق سابقه طولانی و سطح بالا در ورزش هندبال نداشته‌اند. این یافته موید این است که این ورزش در دوران قبل از دانشگاه رشد و توسعه کافی نداشته است و لذا ورزش قهرمانی هندبال در دانشگاه‌ها از ذخیره و پشتوانه‌ای که باید داشته باشد برخوردار نیست. منابع زیادی دوران پرورش و تربیت پذیری انسان را عمدتاً قبل از سنین ورود به دانشگاه میدانند (۱۶۹)، لذا می‌توان نتیجه گرفت، با توجه به این که هندبال از شش سالگی قابل تعلیم است (۲۲)، تربیت بدنی دوران دبستان و بعد از آن نقش بسیار مهمی در آماده‌سازی افراد برای ورزش‌های قهرمانی دارد که ظاهراً چنین امری در این دوران از زندگی صورت نگرفته است.

در مورد مربیان واجد شرایط نیز کمبودهای زیادی را تحقیق حاضر نشان داد. این کمبودها از دو منبع سرچشمه می‌گیرند. یکی همان زمینه سازی ناکافی در دوران تحصیلات ابتدایی تا دبیرستان است. در این دوران افراد در فعالیت‌های متنوع ورزش هندبال به اندازه‌ای که انگیزه آنها را برای پرداختن به تخصص‌های مربی‌گری و داوری افزایش دهد شرکت نداشته‌اند، لذا حتی افراد مستعد جلب سایر ورزش‌های کم و بیش نزدیک به هندبال مانند بسکتبال یا والیبال و یا حتی فوتبال شده‌اند. منبع دوم کمبود رشد و گسترش عمومی هندبال و توسعه فعالیت‌های آموزشی برای تربیت مربی و داور توسط نهادهای مسئول این ورزش در سطح کشور است. رابطه بین فدراسیون هندبال کشور با انجمن‌های هندبال آموزشگاه‌ها و دانشگاه‌ها و تعامل بین آنها یا وجود ندارد و یا در حد بسیار محدودی است. با این ترتیب، داد و ستد علمی و فنی هندبال بین آموزشگاه‌ها، دانشگاه‌ها و فدراسیون هندبال در سطح ناچیز قرار دارد. آخر این که این که، دانشگاه‌های کشور حتی داوران لازم را برای برگزاری مسابقات خود تاکنون از خارج از دانشگاه‌ها تامین کرده‌اند (۵۲).

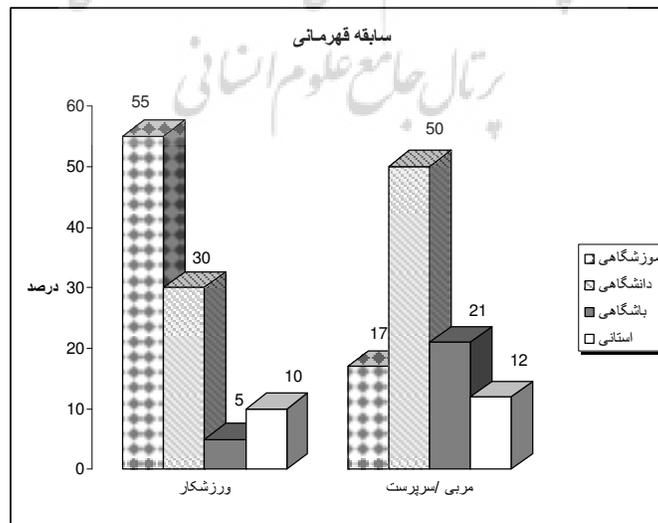
سطح تحصیلات از عوامل بسیار مهم در پژوهش و ایجاد دانش نو و در نتیجه، خلق منابع مکتوب علمی برای یک رشته ورزشی است. به گونه‌ای که در شکل ۱ مشاهده می‌شود ۶۹٪ از مربیان و سرپرستان مدارک تحصیلی کمتر از کارشناسی دارند در حالی که ورزشکاران آنها در حد کارشناسی و بالاتر از آن قرار دارند. علاوه بر

این که کمبود تحصیلات مریبان رشد و حرکت علمی هندبال را در مراکز آموزش علمی دچار رکورد میکند، تفاهم بین ورزشکار و مربی را نیز در تعاملات روزانه با مشکل روبرو می‌سازد. برای فایق آمدن به این مشکلات ضرورت دارد دانشکده و گروه‌های آموزشی تربیت بدنی نسبت به تربیت متخصصین واجد شرط هندبال اهتمام ویژه مبذول دارند.

شکل ۱- سطح تحصیلات ورزشکار و مربی / سرپرست

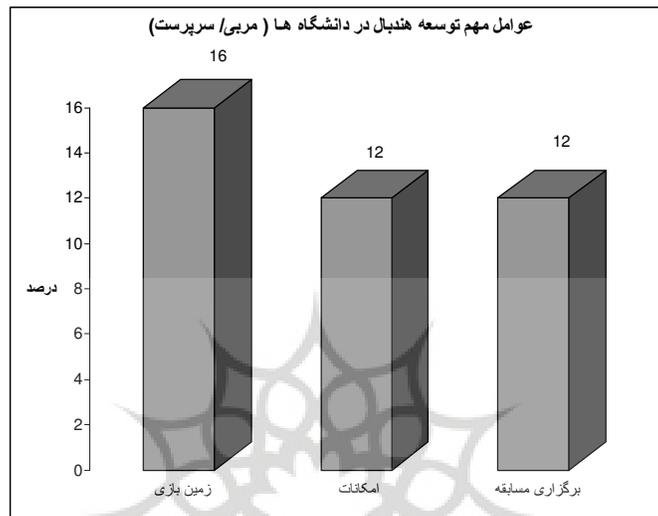

شکل ۲ سطح قهرمانی را برای ورزشکار و مربی/سرپرست نشان می‌دهد. به گونه‌ای که در این شکل دیده می‌شود بیشترین درصد ورزشکاران (۵۵٪) در سطح آموزشگاه و بیشترین درصد مربی/سرپرست در سطح دانشگاه‌ها سابقه فعالیت ورزشی در هندبال را داشته‌اند. با این ترتیب، سطح تحصیلات پائین از یک سو، و سابقه ورزشی قابل بحث در هندبال از سوی دیگر، منابعی هستند که کمیت و کیفیت هندبال قهرمانی را در دانشگاه‌ها تحت تاثیر منفی قرار می‌دهند.

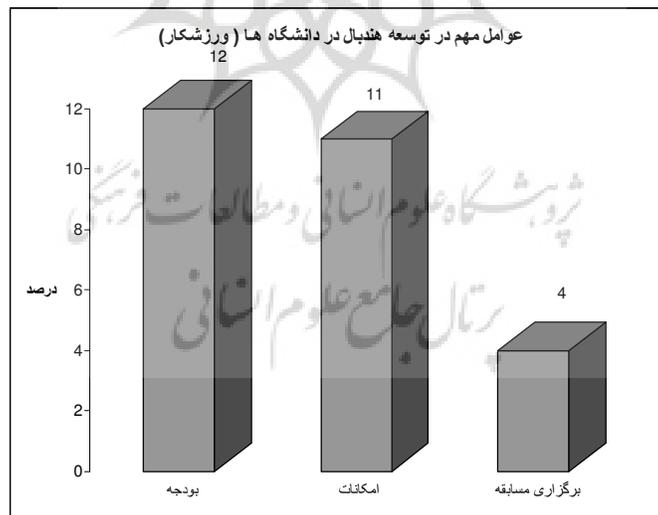

شکل ۲. سطح فعالیت قهرمانی در هندبال ورزشکار و مربی / سرپرست

مهمترین عوامل در رشد و توسعه هندبال در دانشگاه‌ها را سرپرستان به ترتیب تامین زمین بازی و محل تمرین، امکانات و برگزاری مسابقات بیشتر دانسته‌اند ولی از نظر آنها مشکلی در تامین بودجه وجود نداشته است. ورزشکاران بودجه را بزرگترین عامل بازدارنده اعلام کرده‌اند (شکل‌های ۳ و ۴)

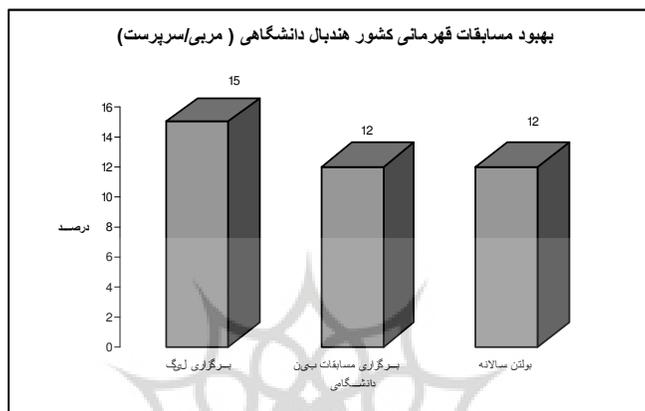
شکل ۳. عوامل مهم در رشد و توسعه ورزش هندبال در دانشگاه‌ها از نظر مربی / سرپرست

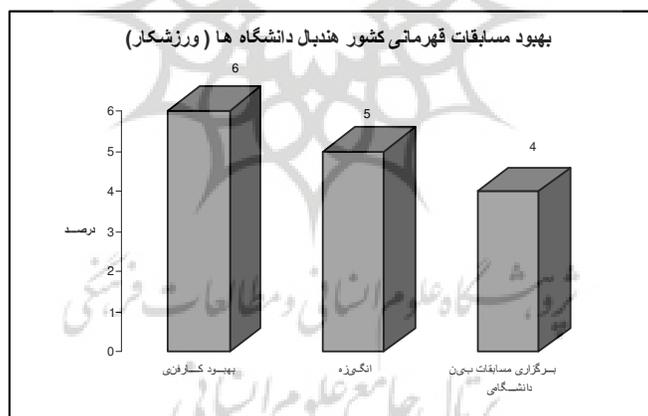
شکل ۴. عوامل مهم در رشد و توسعه ورزش هندبال در دانشگاه‌ها از نظر ورزشکاران

بر مبنای این اطاعات چنین به نظر می‌رسد که اعتبارات موجود برای تامین نیازهای ورزشکاران کافی نیست و یا به مقدار کافی صرف این امر نمی‌شود. برآورد دقیقتر هزینه و نظارت بهتر بر استفاده از منابع مالی نظر دو گروه را نزدیکتر خواهد ساخت. دیدگاه ورزشکاران با مربیان و سرپرستان برای بهبود وضعیت مسابقات قهرمانی کشور هندبال دانشگاه‌ها تفاوت بارزتری دارد. در واقعیت، نظر مربی/سرپرست به ترتیب تاکید بر برگزاری مسابقات به صورت لیگ، تربیت مسابقات بین دانشگاهی و تهیه و اجرای مرتب مسابقات طبق تقویم

سالیانه بوده است، در حالی که، از نظر ورزشکاران استفاده از مربیان بهتر، ایجاد انگیزه در دانشجویان و برگزاری مسابقات بین دانشگاهی اولویت‌های اول تا سوم را داشته‌اند. چنین به نظر می‌رسد که مربی بهتر تیم بهتری را شکل می‌دهد و انگیزه بالا، مشارکت بیشتری را از طرف دانشجویان به وجود می‌آورد. البته جمع این دو کمیت و کیفیت مسابقات بین دانشگاهی را به نحو بهتری تامین خواهند کرد. (شکل‌های ۵ و ۶).

شکل ۵. عوامل موثر در بهبود مسابقات قهرمانی کشور هندبال دانشجویان از نظر مربی/سرپرست

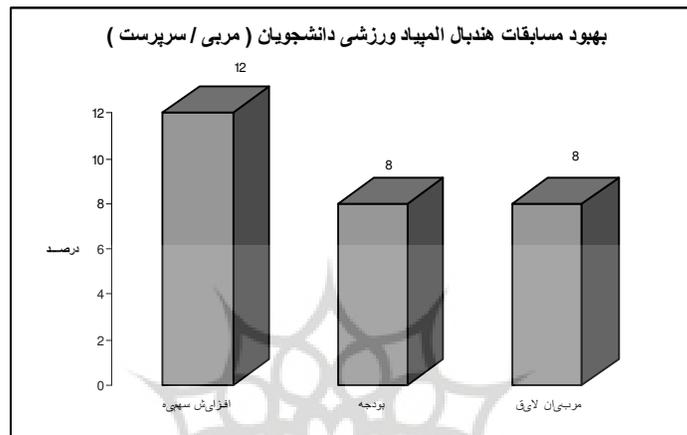

شکل ۶. عوامل موثر در بهبود مسابقات قهرمانی کشور هندبال دانشجویان از نظر ورزشکاران

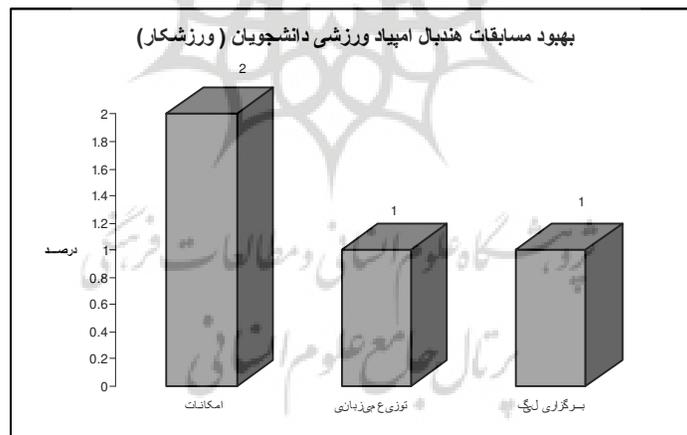
یکی از رویدادهای بزرگ ورزش دانشجویی که از سال ۱۳۷۲ توسط اداره کل تربیت بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری هر دو سال یک مرتبه برگزار می‌شود المپیادهای ورزشی دانشجویان است. از آغاز این فعالیت‌ها ورزش هندبال به عنوان یک رشته ثابت جزو برنامه‌های المپیادهای ورزشی به اجرا در آمده است. اجرای این مسابقات در المپیادهای مختلف با نقاط قوت و ضعف همراه بوده است. از این نظر، یکی از اهداف تحقیق حاضر استفاده از دیدگاه ورزشکاران و مربیان هندبال برای بهبود وضعیت مسابقات هندبال این رویداد ورزشی بوده است. نظرات آزمودنی‌ها در شکل‌های ۷ و ۸ ارائه می‌شوند.

عوامل مهم در بهبود وضعیت مسابقات هندبال المپیادهای دانشجویی را مربی / سرپرست افزایش تعداد تیم شرکت کننده، سپس تامین بودجه بیشتر برای آماده‌سازی و اعزام تیم‌ها و نهایتاً استفاده از مربیان بهتر نظر

داده اند. البته، چنین به نظر می‌رسد چنانچه تیم‌های شرکت‌کننده، به نسبت توانایی‌هایی که دارند، در سه دسته تقسیم شوند و در هر دسته مقام‌های اول تا سوم مشخص شوند و عوامل تشویقی برای آنها در نظر گرفته شود باعث خواهد شد تا هر تیم در بین تیم‌های هم‌تراز خود مسابقه بدهد و ضمناً تعداد بیشتری از تیم برای دانشگاه خود مقام خواهند آورد.

شکل ۷. عوامل مهم در بهبود مسابقات هندبال المپیادهای ورزشی دانشجویی از نظر مربی / سرپرست

شکل ۸. عوامل در بهبود مسابقات هندبال المپیادهای ورزشی دانشجویی از نظر ورزشکاران

البته به منظور ایجاد انگیزه می‌توان نظام سقوط و صعود تیم‌ها را به صورتی که در بازی‌های لیگ‌ها مرسوم است اجرا کرد. ورزشکاران مشکل‌بزرگ را در تامین امکانات، اختصاص برگزاری فقط به دانشگاه‌های بزرگ، و عدم اجرای مسابقات طبق نظام لیگ بیان کرده‌اند. به گونه‌ای که مشاهده می‌شود بیشترین اختلاف نظر بین مربی / سرپرست و ورزشکار در ارزشیابی مشکلات مسابقات هندبال المپیادهای ورزش دانشجویی مشاهده می‌شود. بدیهی است رفع همه این مشکلات نه تنها نظرات دو گروه را تامین خواهد کرد بلکه، باعث ارتقاء کمی و کیفی مسابقات هندبال در المپیادهای دانشجویی مردان نیز خواهد شد.

منابع و ماخذ:

۱. اداره کل تربیت بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (۱۳۷۷). طرح اجرایی جشنواره در جامعه دانشجویان زن.
۲. امیرتاش، علی محمد (۱۳۷۹). توصیف و ارزشیابی پنجمین المپیاد ورزشی دانشجویان دانشگاه‌های کشور در تهران، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
۳. امیرتاش، علی محمد (۱۳۸۱). شاخص‌های آمادگی عمومی بدنی از دیدگاه ورزش‌های همگانی در مدارس پسرانه جمهوری اسلامی ایران، شورای پژوهش‌های علمی کشور، کمیسیون علوم انسانی، برنامه ملی تحقیقات، تهران.
۴. امیرتاش، علی محمد (۱۳۸۶). هندبال تیمی جلد اول، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، تهران.
۵. امیرتاش، علی محمد (۱۳۸۲). توصیف و ارزشیابی ششمین المپیاد ورزشی دانشجویان دانشگاه‌های کشور، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران.
۶. امیرتاش، علی محمد (۱۳۸۲). وضعیت موجود و تدوین شاخص‌های استعدادیابی در رشته هندبال تیمی مردان، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران.
۷. امیرتاش، علی محمد (۱۳۸۵). رشد و توسعه هندبال تیمی به عنوان یک ورزش قهرمانی دانشگاهی از دیدگاه ورزشکاران و مربیان دانشگاهی، معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت معلم، تهران.
۸. بیاتانی، ابراهیم (۱۳۷۵). ارتباط بین قد و جنبه‌های ارزشمند فیزیکی و بیومکانیکی بازیکنان زنده هندبال ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تربیت معلم تهران.
۹. تودور، بومپا (مترجمین: ابراهیم و دشتی دربندی)، (۱۳۸۱). اصول و روش شناسی تمرین از کودکی تا قهرمانی، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی تهران.
۱۰. جهان پناه، محسن (۱۳۷۶). پیکر شناسی و آمادگی‌های عمومی بدنی ورزشکاران پسر شرکت کننده در مسابقات قهرمانی هندبال آموزشگاه‌های کشور مقطع متوسطه و تهیه نرم‌های استاندارد، پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران.
۱۱. سلیمی، فرح (۱۳۷۵). مقایسه ویژگی‌های پیکر شناسی و آمادگی‌های عمومی بدنی بازیکنان پست‌های مختلف بازی هندبال، همبستگی بین آنها و تهیه نرم‌های استاندارد برای بازیکنان ورزیده بانوان، پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران.
۱۲. شاهی، علی (۱۳۸۱). بررسی وضعیت پیکر سنجی و آمادگی‌های عمومی بدنی بازیکنان تیم‌های ملی هندبال بزرگسالان و جوانان، پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.
۱۳. عسگریان، م؛ مظلومی، طاهره؛ دباغیان، ابوالقاسم (۱۳۷۸). برنامه‌ریزی درس تربیت بدنی _ دوره آمادگی و اول ابتدایی- معاونت پرورشی و تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش، اداره کل تربیت بدنی دختران، تهران.
۱۴. کهندل، مهدی (۱۳۸۲). مقایسه میزان پرخاشگری در بین ورزشکاران رشته‌های ورزشی منتخب پسر دانشگاه آزاد اسلامی منطقه ۸، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج.
۱۵. مظفری، سید امیر احمد؛ اسماعیلی؛ مشرف جوادی؛ معین فرد (۱۳۸۴). توصیف وضعیت اجرای درس تربیت بدنی و ورزش سه پایه در مدراس ابتدایی کشور، معاونت تربیت بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش، تهران.
15. Brown Jim (2001). Sport talent , How to Identify and Develop Outstanding Athletes, Human Kineties.
16. Daegu Universiade conference, proceedings Toms I and II, (2003). Organizing committee, Vengnam University. Korea.
17. Dietrich, S., Gustav, W. (1989). Handball spezial, Antizipatives Abwehrspiel, phillipka-verlag, 4400Munster, Germany.
18. FISU Conference Proceedings , Catania, 23-24 Augusto , 1997.
19. FISU Conference Proceeding, Palmade Mallorca, 7-9 July 1999.
20. FISU/CISU Conference Proceedings(2001). chih Hsein Yang, Beijing, china.
21. Horst, B., Dietrich, S., Renate, S., Klaus, P. (1992). Handball handbuch ,vol,1-6. Offizie ppes Lehruch es Deuschen Handball-Bundes. Herausgegeben vom Deutchchen Handball – Bund.
22. Lawrence, T.(2004). I won Fairly, Says flying Fani. Foxsport. Com. Retrieved from <http://Boxports.news.com.autol ympics/story/0,9744,10572982-34025>.
23. Zoltan, M. (1993). Playing Handball, A comprehensive study of the Game, International Handball federathin, Trio Budapest.